

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
טופס סילבוס לסטודנט
המחלקה לחינוך - תשע"ח

שם הקורס: עבודה עם נוער על פי מחקר פעולה - התנסות חינוכית מעשית בין אישית במסגרת בלתי פורמאלית

שם המרצה: גב' ענבל הראל קסלר

יעדי ההוראה:

מעורבות האקדמיה בקהילה מתפתחת כיום בכל העולם וניתן להגדיר את עיקרון המעורבות החברתית כתפקידה השלישי של האקדמיה. קורס זה מבקש ליישם את התכנים האקדמיים בתחום ההתערבות החינוכית באופן פרו-אקטיבי בהתנדבות סטודנטים מהמחלקה לחינוך בחניכה בין-אישית, אחת לשבוע למשך שעתיים, עם נערים ונערות שיבחרו על ידי צוות בית ספרי. במסגרת קורס זה יתנסו הסטודנטים במחקר פעולה, כלי חינוכי המייצר תהליך פנימי אצל החוקר ומתאים הן למקרים פרטניים והן למסגרות קבוצתיות. הסטודנטים יתנסו בכלים של מיפוי סוגיות מרכזיות בעבודה עם חניכה; תכנון תוכנית פעולה המעוגנת בספרות המקצועית לצורך קידום מוקד העבודה עם החניכה; וכן עבודה במסגרת שיח עמיתים, כלי חשוב בעשייה החינוכית המאפשר התמודדות עם חלק מקשיי העמימות והלחץ המאפיינים תהליכים חינוכיים.

פרשיות לימודים:

אפיון עבודה חינוכית במסגרות בלתי פורמאליות.
מהו מחקר פעולה.
עמידה על משמעות כתיבת יומן פעולה ואופן השימוש בו, ופיתוח מיומנות של חשיבה רפלקטיבית.
קישור בין מאפייניו המרכזיים של מחקר פעולה ליצירת תהליך חונכות אישית.
בניית תוכניות חונכות אישיות הכוללות היכרות עם עולמו של החניך המתבגר וסביבתו, יצירת אמון, תיאום ציפיות, העצמת חזקותיו ועוד.
התמודדות עם סוגיות מרכזיות, ביניהן בעיות התנהגות, קשיי למידה, התנהגות קונפורמית, התנהגות סיכונית, הפרעות קשב וריכוז, דימוי עצמי ונושאים נוספים שיעלו מהשטח מתוך הכרה באבחון והערכה מחדשת כחלק ממאפייניו האקדמיים של מחקר פעולה.
עבודה על יצירת גבולות, סמכות, הכלה ואמפתיה למתבגר.
למידת אופן תהליך פרידה מיטיבי.
קישור בין הספרות המחקרית למקרים שיעלו מהסטודנטים בהתמודדותם בחונכות.
התייחסות לקבוצת הסטודנטים כקבוצת למידה מפרה ומעשירה.

דרישות והרכב ציון הקורס

מינימום נוכחות נדרשת - 70%

הרכב הציון:

דוחות שבועיים במהלך סמסטר א' - 10%

דוח מיפוי וגיבוש מוקד – 15%

הצגת סוגיות בחונכות - 5%

עבודה מסכמת - 60%

עמידה בתנאי הנוכחות, הגעה בזמן לשיעורים, רצינות בחונכות
ובשיעורים, הקפדה על נהלים והשתתפות פעילה בסדנאות – 10%

סה"כ 100%

רשימה ביבליוגרפית:

אבידן ג', למפרט ח' ועמית ג' (2005). הקול השותק מבט אחר על ילדים בבית הספר. ת"א: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

אלדר, א' (2002). ניתוח יישומי של התנהגות: עקרונות והליכים. הוצאת ניתוח התנהגות ישראל.

אלכסנדר, ר. (2005) חינוך, תרבות וקוגניציה: התערבות למען צמיחה. הרצאה שניתנה בכנס הבינלאומי ה-10 של האגודה הבינלאומית לחינוך ופסיכולוגיה קוגניטיביים (IACEP), אוניברסיטת דורהם, יולי 2005. (ההרצאה תורגמה על-ידי נדב סגל ופורסמה באתר מכון אבני-ראשה)

אריקסון, א. (1987). זהות נעורים ומשבר. תל אביב: ספריית פועלים.

בלומקוויסט, מ' ל', (2005). ילדים עם הפרעות התנהגות: הקניית כישורים מדריך לתרפיסטים ולהורים. (פרקים א' ו-ב' עמ' 87-15) קרית ביאליק: הוצאת אח.

בראשי-איזון, ד., לוטנר-טמיר, מ., עוז, מ. ושדמי ח. (2008). דיאלוג מורה תלמיד. מתווה לשיחות אישיות בין מורים לתלמידים. מחלקת הפרסומים, משרד החינוך.

גדיא, חן ל', גיש ע' (2005). הקול השותקמבט אחר על ילדים בבית הספר. "אדום" הוצאת הקיבוץ המאוחד.

דה-מלאך, נ. (2009) הפרדוקס של הדיאלוג בחינוך. מגמות : רבעון למדעי ההתנהגות, 46 (3) : 318-336.

הולין פ'. (2005) גישות התנהגותיות לבעיות בילדות. המחלקה לפסיכולוגיה בית הספר לרפואה סנט ג'ורג' לונדון. הוצאות ספרים "אח" בע"מ.

ליבליך, ע. (2001). מתבגרים בעולם פתוח. בתוך : ח. דויטש (עורך). חברה והתבגרות. ירושלים, ישראל : מכון סאמיט.

מייזלס, ע. (2001). יחסי הורים ומתבגרים בישראל עם המעבר לגיל ההתבגרות. מגמות, מ"א.

מור, פ. ולוריא, א. (2005). בין הפרט למערכת : התפתחות הדדית במפגש בין תלמידים בסיכון ומורים. עמותת אשלים מיסודה של ג'וינט ישראל. ירושלים. אשלים הוצאה לאור. בדפוס.

נחום, ט' (2003). דפוסים סימביוטיים במשפחה, מצוקה נפשית ונטיות התאבדות אצל מתבגרים : עבודת דוקטורט. אוניברסיטאת חיפה.

סמילנסקי, מ. (1989). *אתגר ההתבגרות – כרך ב' . אוניברסיטת ת"א : רמות.*

סקוט, ס' (2005). הפרעת התנהגות. בתוך פ. הילין (עורכת). גישות התנהגותיות לבעיות בילדות קריית ביאליק : הוצאת אח.

עומר ח' (2002). המאבק באלימות ילדים. ת"א : מודן.

Adler, G. (1989). Transitional Phenomena, Projective Identification and The Essential Ambiguity of The Psychoanalytic Situation. *Psychoanalytic Quarterly*, LVIII.

Buber, M. (1965). Dialogue between Martin Buber and Carl Rogers. In M. Friedman (Ed.), *The knowledge of Man*. London: Allen & Unwin.

Blos ,P. (1962), *On Adolescence: A Psychoanalytic Interpretation*. New York: The Free Press.

Beg, M. R., Casey, J. E. & Saunders, C. D. (2007). A typology of behavior problems in preschool children. *Assessment*, 14, 111-128.

Crone, D.A., & Horner, R.H. (2003). *Building positive behavior support systems in schools: Functional behavioral assessment*. New York: Guilford.

Farmer, T. W., Farmer, E. M. Z., Estell, D. B., & Hutchins, B. C. (2007). The developmental dynamics of aggression and the prevention of school violence. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 15, 197-208.

Feng, H., Lo, Y.y. Tsai, S. &Cartledge, G. (2008).The effects of theory-of-mind and social skill training on the social competence of a sixth-grade. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 10, 228-242.

Flum, H., & Kaplan, A. (2006).Exploratory orientation as an educational goal.*Educational Psychologist*, 41(2), 99-110.

Hawken, L. S., MacLeod K. S. & Rawlings L. (2007). Effects of the Behavior Education Program (BEP) on office discipline referrals of elementary school students. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 9, 94-101.

Impett, E., Schooler, D., Sorsoli, L., & Henson, J. (2008). Girls' Relationship Authenticity and Self- Esteem Across Adolescence. *Developmental Psychology*, 44(3), 722-733.

Kaplan, A., Katz, I., &Flum, H. (2012). Motivation theory in educational practice: Knowledge claims, challenges, and future directions.

Lane K. L. Frankenberger D. (2001). Designing effective intervention for children at risk for antisocial behavior. *Psychology in schools*, 38, 365-379.

Morgan, P. L., Farkas, G., Tufis, P. A. & Sperling R. A. (2008). Are reading and behavior problems risk factors for each other? *Journal of Learning Disabilities*, 41, 417-436.

Mclean, k., & Breen, A. (2009). Processes and Content of Narrative Development in Adolescence: Gender and Well Being. *Developmental psychology*, 45 (3), 702-710.

Rathvon, N. (2003). *Effective school interventions: Strategies for enhancing academic achievement and social competence*. New York: Guilford.

Reid, D., & Parson, M. (2003). *Positive behavior support curriculum (Direct Support Edition)*. Washington, DC: American Association on Mental Retardation.

Somech A. & Oplatka I. (2009). Coping with school violence through the lens of teachers' role breadth. *Educational Administration Quarterly*, 45, 424-449.

Scott, T. M. & Martinek, G. (2006). Coaching positive behavior support in school settings: tactics and data-based decision making. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 8, 165-173.

Walker, H.M., Ramsey, E., & Gresham, F.M. (2003). *Antisocial behavior in schools: Evidence-based practices (2nd Ed.)*. Florence, KY: Wadsworth.